

Бекон вірив, що мораль і цінності є наріжним каменем суспільства, і реформування цих цінностей є ключовим для боротьби з будь-якими вадами суспільства [4]. Для подолання корупції в Україні, на думку Бекона, потрібно не тільки впроваджувати закони, але й змінювати свідомість громадян, виховувати нові покоління на основі ідеалів прозорості, служіння суспільству і справедливості. Він би закликав до створення освітніх програм, що сприятимуть формуванню моральних якостей, таких як чесність, відповідальність та патріотизм, необхідних для здорового суспільства.

Отже, застосовуючи ідеї Френсіса Бекона до сучасної України, можна зробити висновок, що він засудив би корупцію як один із найбільших бар'єрів до прогресу суспільної єдності та гідності [3]. Його теорія ідолів, націлена на очищення мислення від помилкових ілюзій, може стати філософською основою для боротьби з корупцією, вказуючи на необхідність системної освіти, прозорого управління і раціонального підходу. Бекон би закликав українське суспільство долати хибні уявлення, відмовлятися від згубних звичок і поступово формувати культуру відкритості та доброчесності як основу суспільного життя.

Література

1. Картунов О. Ідеї прийдешнього інформаційного суспільства та суспільства знань у творчій спадщині Френсіса Бекона 2007. - № 1. - с. 48-56.
2. Гриб В., Конотопенко О. Актуальність правових та морально-політичних настанов видатного англійського мислителя XVI-XVII ст. Френсіса Бекона // Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія : Історія. - 2019. - Вип. 28. - С. 85-90.
3. Гумін О. М. Законотворча діяльність Френсіса Бекона // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2021. - Вип. 67. - с. 21-24.
4. Шевцов С. П. Сер Френсіс Бекон і зіткнення двох систем права // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2021. - Вип. 32. - С. 126-132.

Про дружбу як етичну цінність

Максим ЛУГВИНЕЦЬ, здобувач освіти

*Науковий керівник – Ольга ГАПЛЕВСЬКА, старший викладач,
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Дружба – це одна з найбільш цінних та значущих форм міжособистісних відносин, що охоплює різноманітні аспекти етики та етикету. Протягом тисячоліть філософи, такі як Арістотель, Сенека, Конфуцій, Кант та інші, наголошували на значенні дружби у житті людини. Вона будується на взаємній довірі, чесності, емпатії, а також потребує дотримання норм поведінки та принципів етикету, що дозволяють уникнути непорозумінь та підтримувати стосунки гармонійними.

У контексті етики дружба має особливе значення, оскільки сприяє моральному розвитку особистості. Через дружбу людина навчається співчуттю, терпимості та вмінню підтримувати інших. Друзі допомагають один одному досягати нових цілей, долати труднощі, і разом з цим вчаться краще розуміти

себе і оточення. Важливо зазначити, що в основі справжньої дружби лежать етичні принципи: здатність приймати іншу людину такою, якою вона є, бути чесним та відкритим у спілкуванні, що дозволяє будувати довготривалі та глибокі зв'язки.

Етикет у дружніх стосунках також грає важливу роль, оскільки він визначає правила поведінки, що допомагають уникнути конфліктів та зберігати взаємоповагу. Етикет у дружбі вимагає ввічливості, тактовності та уваги до почуттів іншої людини. Наприклад, здатність уникати зайвої критики, вчасно вибачитися за непорозуміння та поважати особистий простір іншого — це прояви етикету, які підтримують здорові стосунки. Окрім того, дотримання етичних норм та правил етикету допомагає будувати довіру, що є основою будь-якої дружби.

Таким чином, дружба – це не лише особистісний зв'язок, а й важливий елемент морального виховання, що формує людину як повноправного члена суспільства. Вивчення аспектів етики та етикету у дружніх відносинах дозволяє глибше зрозуміти, як повага, чесність та взаємопідтримка допомагають підтримувати здорові та довготривалі стосунки, які приносять радість і задоволення обом сторонам.

Дружба є унікальною цінністю в етичному контексті, адже вона допомагає людині розвивати і збагачувати моральні якості. Багато філософів і мислителів підкреслювали, що дружба є не лише емоційним, але й етичним зв'язком. Арістотель, наприклад, вважав, що існує три типи дружби: дружба задоволення, користі та дружба заради морального добра. Саме останній тип дружби є найвищою формою стосунків, бо він побудований на взаємному пошуку добра та морального розвитку. Справжня дружба спонукає людей до позитивних змін, викликає бажання бути кращими і сприяти розвитку свого друга.

Крім того, дружба є основою етичної поведінки, адже передбачає чесність, співчуття та відповідальність. Коли ми дружимо з кимось, ми беремо на себе обов'язок підтримувати його морально, співпереживати та допомагати розвиватися. Справжня дружба дає нам приклад того, як спілкування на основі довіри та відкритості може впливати на моральний розвиток особистості. Такі стосунки дозволяють людям не тільки отримувати, але й віддавати, виховуючи в собі чесність, щедрість та альтруїзм.

Етикет у дружбі відіграє вирішальну роль у збереженні гармонійності та стабільності стосунків. Дотримання певних норм ввічливості, тактовності та взаємоповаги допомагає уникнути непорозумінь і конфліктів. Наприклад, вміння слухати, не перебивати, коли друг висловлює свої думки або переживання, є основою добрих манер у дружніх відносинах. У дружбі важливо дотримуватися певної дистанції, навіть якщо стосунки дуже близькі: поважати особистий простір, не втручатися в особисті справи без запрошення, не нав'язувати своїх поглядів.

Етикет також допомагає у вирішенні конфліктів між друзями. Наприклад, вміння вибачитися за образливі слова або визнати свою помилку дозволяє

зберегти взаємоповагу, навіть якщо виникла напружена ситуація. У дружніх відносинах етикет також включає вміння проявляти вдячність – навіть за маленькі добрі вчинки. Така вдячність не лише робить стосунки приємнішими, але й поглиблює довіру між друзями, додаючи дружбі глибини.

Важливим аспектом дружби є етична відповідальність перед другом. Це означає, що кожен учасник стосунків повинен бути готовий нести відповідальність за свої слова та дії, адже вони впливають на почуття та емоційний стан іншої людини. Наприклад, якщо друг просить нас про допомогу або підтримку, важливо відповісти на його прохання або принаймні чесно пояснити, якщо немає можливості допомогти. Відповідальність також проявляється у тому, щоб поважати таємниці друга, не розголошувати їх, що є частиною етичної довіри.

Етична відповідальність також включає вміння об'єктивно оцінювати ситуацію. Якщо друг робить помилку, наша задача – не лише підтримати його, але й допомогти йому виправити ситуацію. Це може вимагати від нас готовності висловити конструктивну критику, але зробити це тактовно і з розумінням. Завдяки цьому дружба стає взаємним розвитком, де кожен з друзів допомагає іншому досягати нових етичних висот.

Отже підсумовуючи все вище сказане дружба сприяє духовному та моральному розвитку людини, будуючи її вміння цінувати інших. Через взаємну підтримку та довіру ми вчимося справжній етиці – розумінню, що доброта й уважність до ближнього не лише роблять нас кращими, а й приносять радість та задоволення в наше життя.

До питання духовного світу людини у творчій спадщини Григорія Сковороди

Тетяна СИЧ, здобувач освіти

*Науковий керівник тез – Ольга ГАПЛЕСЬКА, ст. викладач
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Сьогодні ми спробуємо розкрити деякі питання творчості великого митця, філософа, мандрівника – Григорія Савича Сковороди.

Погляди Г. Сковороди формувалися під впливом античної філософської культури, особливо епікуреїзму та стоїцизму, символічної думки неоплатоників, філософії періоду Київської Русі, та, звичайно, безпосередній його вчителів у Києво-Могилянській академії – Ф. Прокоповича та Г. Кониського. Але ще більшою мірою вони відобразили особливості особистості Г. Сковороди, унікальність його дару мандрівного філософа. Жага до свободи, як зробити людину щасливою, на що спиратися у своєму житті, що є оточуючий нас світ – ось далеко не всі питання які розкриваються в його творчій діяльності.

Григорій Савич Сковороди був дуже освіченою людиною. Світогляд Г. Сковороди має чітко орієнтований пантеїстичний характер – він розуміє Бога